Otwarcie wystawy „Tu rodziła się Solidarność” – Mielec, 1 lipca 2020

Pierwszą z cyklu 53 wystaw „TU rodziła się Solidarność” uroczyście otworzył prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Jarosław Szarek na pl. Armii Krajowej w Mielcu.

PRZED
„SOLIDARNOŚCIĄ"

PRZED
„SOLIDARNOŚCIĄ"

POLACY PRZECIW REŻIMOWI

SOLIDARNIE
THIS IS WHERE "SOLIDA

POLACY PRZECIW REŻIMOWI

SOLIDARNIE
THIS IS WHERE "SOLIDA

DNYM KRAJU

REGION ZIEMIA

ONYM KRAJU

WOLNOŚĆ W
ZNIEWOLONYM KRAJU

WOLNOŚĆ W
ZNIEWOLONYM KRAJU

REGION PODKARPACIE
LATO 1980 ROKU
NA TERENIE OBECNEGO
WOJ. PODKARPACKIEGO

RZESZOWSKI

REGION PODKARPACIE
LATO 1980 ROKU
NA TERENIE OBECNEGO
WOJ. PODKARPACKIEGO

RZESZOWSKI

TU!
BISKUP IGNACY TOKARCZUK
I ŚRODOWISKA CHŁOPSKIE

TU!
BISKUP IGNACY TOKARCZUK
I ŚRODOWISKA CHŁOPSKIE

POROZUMIENIA
REGION RZESZOWSKI

POROZUMIENIA
REGION RZESZOWSKI

Instytut Pamięci Narodowej rozpoczął obchody 40. rocznicy powstania „Solidarności” otwarciem 1 lipca wystaw w 17 miejscowościach w całej Polsce, od Mielca po Koszalin. Pierwszą z wystaw „Tu rodziła się Solidarność” otworzył w Mielcu na placu Armii Krajowej prezes IPN dr Jarosław Szarek wspólnie z dr. Dariuszem Iwaneczką – dyrektorem rzeszowskiego oddziału IPN oraz Jackiem Wiśniewskim, prezydentem miasta Mielca.

Prezes IPN powiedział: – *Świat pracy wywalczył powstanie Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych, który przyjął nazwę „Solidarność”, ta Solidarnośc narodziła się w Mielcu dzięki odwadze pracowników WSK PZL Mielec i przyniosła upragnione zwycięstwo (...). Polski dzień przyszedł w Mielcu i dał nam, Polakom trochę wolności.*

– To przed 40 laty o 7.00 rano stanęły pierwsze wydziały w zakładach WSK-PZL Mielec. Uruchomiły w ten sposób lawinę, która spowodowała, że kilkanaście tygodni później Polska była już zupełnie innym krajem – podkreślił. – *Po sierpniowych strajkach, porozumieniach w Szczecinie, Gdańsku, Jastrzębiu-Zdroju, Dąbrowie Górniczej świat pracy wywalczył powstanie niezależnych, samorządnych związków zawodowych – związku, który przyjął nazwę „Solidarność”* – dodał.

Dr Szarek zwrócił uwagę, że to odwaga pracowników zakładów WSK-PZL Mielec przyniosła zwycięstwo. – *W tym czasie odwaga była potrzebna, bo pamięć tego, jak władza komunistyczna traktuje protestujących robotników, była żywa. Pamiętano grudzień 1970 r., a tak bliska była jeszcze pamięć ścieżek zdrowia Radomia, Ursusa, Płocka. Mimo to robotnicy zdecydowali się wystąpić, upomnieć się o godne życie, godną płacę i godne traktowanie. To był początek, a później na wybrzeżu doszły już inne postulaty – żeby powstał wolny związek zawodowy, żeby nie było cenzury, żebyśmy mogli naprawiać własną ojczyznę, dewastowaną przez lata komunistycznych rządów* – przypomniał prezes IPN.

List przewodniczącego NSZZ „Solidarność” Piotra Dudy, skierowany do uczestników uroczystości, odczytał Roman Jakim, przewodniczący Zarządu Regionu Rzeszowskiego NSZZ „Solidarność”. W liście napisano m.in. o mieleckim czynie: *Wspominamy dzisiaj pierwszy lipcowy strajk 1980 roku. W mieleckiej WSK, gdzie pracownicy dwóch wydziałów domagali się podwyżek i poprawy swojego ciężkiego losu. Ponad dwa tysiące ludzi przemogło strach i czynnie upomniało się o godność. Ta iskra rozniecіła pożar, którego finałem były kolejne*

strajki, zakończone porozumieniami w Szczecinie, Gdańsku, Jastrzębiu-Zdroju i Dąbrowie Górniczej. Dzięki nim powstał pierwszy w Bloku wschodnim prawdziwie niezależny związek zawodowy, który dał nam wolną i demokratyczną Ojczyznę.

W otwarciu wystawy uczestniczyli poseł na Sejm RP Fryderyk Kapinos, wicewojewoda podkarpacki Jolanta Sawicka, przedstawiciele lokalnych władz samorządowych i stowarzyszeń, licznie zgromadzone media. Przede wszystkim przybyło wielu działaczy i ludzi biorących udział w lipcowym strajku, podczas spotkania chętnie dzielili się swoimi wspomnieniami i relacjonowali wydarzenia z lipca 1980 r. w Mielcu.

* * *

Miesiące wakacyjne będą następnie świadkami kolejnych odsłon tej unikatowej wystawy. Ekspozycje mają na celu ukazanie ogólnopolskich masowych strajków z lipca, sierpnia i września 1980 r. Wystawy składają się z części ogólnopolskiej, części regionalnych oraz lokalnych, ukazujących powstawanie „Solidarności" w niemal każdym zakątku naszego kraju. Teksty na panelach wystawowych są prezentowane w języku polskim i angielskim.

Kolejne miejsca prezentacji wystaw stworzą w całej Polsce „Biało-czerwony szlak: Tu rodziła się Solidarność". Trasy wszystkich wystaw regionalnych zbiegną się 28 sierpnia na wernisażu w Warszawie. W tym wielkim zwycięstwie, jaką była, jaką jest polska „Solidarność", mają udział miliony najczęściej anonimowych osób. Tą wystawą chcemy złożyć im hołd.

Powstanie „Solidarności" było jednym z najważniejszych wydarzeń końca XX w. na świecie.

W sierpniu 1980 r. na skraju komunistycznego imperium sowieckiego narodził się wielki, pokojowy ruch, do którego przystąpił niemal co trzeci Polak! „Solidarność" to 10 milionów formalnych członków – był to największy związek zawodowy na świecie.

„Solidarność" była owocem marzeń, cierpień i działań Polaków od Żołnierzy Wyklętych przez konspirację młodzieżową 1949-56 po uczestników „polskich miesięcy": Czerwca '56, Millenium '66, Marca '68, Grudnia '70, Czerwca '76. Nieocenione znaczenie przy powstaniu „Solidarności" z jej pokojowym charakterem miała również działalność Kościoła pod przywództwem prymasa Stefana Wyszyńskiego, co zaowocowało także pontyfikatem Jana Pawła II i jego pierwszą pielgrzymką do Polski w 1979 r.

Polska „Solidarność" była w 1980 r. iskrą, która dała początek upadkowi sowieckiemu imperium oraz uzależnionych państw komunistycznych na czterech kontynentach. Przebudowie uległ świat ukształtowany przez „zimną wojnę" po 1945 r. Efektem było wyzwolenie się wielu państw spod zależności i okupacji Związku Sowieckiego – od Litwy, Łotwy i Estonii po Gruzję. Dzięki przełomowi zapoczątkowanemu przez „Solidarność" stało się także możliwe zjednoczenie Niemiec. Polska „Solidarność" to triumf pokojowej siły ducha nad materialistycznym komunistycznym imperium zła.

Dlaczego otwarcie cyklu wystaw poświęconych powstaniu „Solidarności” odbyło się właśnie w Mielcu?

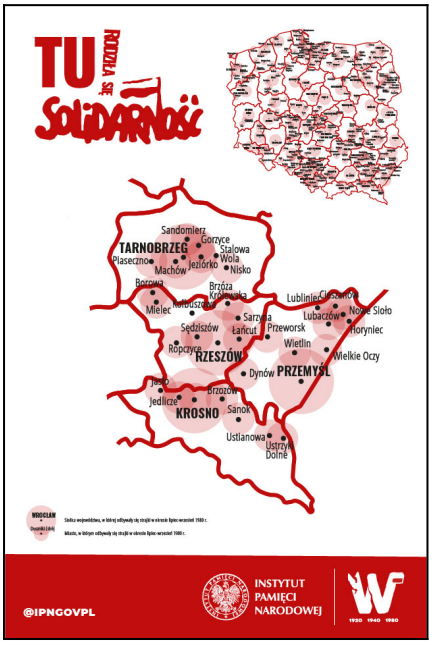

Z uwagi na to, że 1–2 lipca 1980 r. WSK-PZL w Mielcu była jednym z pierwszych zakładów, które rozpoczęły solidarny bunt społeczny przeciwko władzy komunistycznej w Polsce. W polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ceny większości towarów były ustalane centralnie przez rząd i Biuro Polityczne KC PZPR. 1 lipca 1980 r. władze partii podjęły decyzję o podwyżkach cen artykułów spożywczych, której miała towarzyszyć podwyżka płac w WSK-PZL Mielec. Stało się jednak inaczej. 30 czerwca rozeszła się informacja, że podwyżki płac zostały wstrzymane. W tym czasie w Mielcu brakowało mięsa i wędlin. Wobec tego 1 lipca 270 pracowników WSK odmówiło pracy. Pierwsze przerwy w pracy miały miejsce na Wydziale 30, po odcięciu „głównego zasilania elektrycznego”. Następnie zanotowano przestoje na Wydziale 06 i w Zakładzie Aparatury Wtryskowej. Tego samego dnia delegacja z W-30 spotkała się z dyrektorem zakładu i sekretarzem PZPR. Robotnicy zostali potraktowani lekceważąco, zagrożono zwolnieniem całej załogi. Następnego dnia strajkowało już 2 tysiące pracowników na dziewięciu wydziałach produkcyjnych. W kolejnych dniach zasięg strajku został zmniejszany, a ostatecznie wyciszony przez kierownictwo zakładu. Nie zmienia to faktu, że strajk w WSK-PZL Mielec był pierwszym z największych wystąpień robotniczych w lecie 1980 r. Tak był postrzegany także przez władze PRL, czemu dali wyraz między innymi Stanisław Kania i Mieczysław Rakowski w swych przemówieniach i wspomnieniach.

Od 15 lipca 1980 r. strajk odbywał się także w Wydziale Wykończeniowym W-5 Sanockiej Fabryki Autobusów „Autosan”. Podczas protestów zorganizowano Tajny Komitet Strajkowy, któremu przewodzili Adam Paszkiewicz i Adolf Obłój. Rozmowy protestujących z dyrekcją doprowadziły do tego, że wycofano niekorzystne dla pracowników Normy Technicznie Uzasadnione oraz podwyższono wskaźnik tabeli płac. Powyższe działania tylko na krótko uspokoiły sytuację w Sanockiej Fabryce Autobusów. Kolejny protest przeprowadzono w dniach 15–17 sierpnia 1980 r. Strajk rozpoczęli ponownie pracownicy Wydziału W-5. Po wynegocjowaniu podwyżki płac protest zakończono.

Już 16 lipca rozpoczęły się strajki w Lublinie. Po raz pierwszy pojawiły się tam postulaty polityczne. Do końca lipca strajkowało w całej Polsce ok. 80 tys. osób w ponad 170 zakładach pracy. Strajkowa fala wolności przybierała na sile, by zaowocować zwycięskim podpisaniem umów szczecińskich i gdańskich 30 i 31 sierpnia 1980 r.

Harmonogram ekspozycji na terenie Podkarpacia

- 1 lipca 2020 r. otwarcie w Mielcu (w tym samym czasie w 17 miastach w całej Polsce)
- 21 lipca 2020 r. otwarcie w Rzeszowie
- 14 sierpnia 2020 r. otwarcie w Stalowej Woli
- 29/31 sierpnia 2020 r. w Warszawie w ramach finisażu otwarcie wystawy, zbierającej moduły ogólnopolskie, kilkanaście regionalnych i kilkadziesiąt lokalnych

Organizatorami uroczystości w Mielcu są Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie i Urząd Miejski w Mielcu.

Miejscowości, w których 1 lipca 2020 r. oddziały IPN otworzą wystawy z cyklu „TU rodziła się »Solidarność«”

- **Bydgoszcz –** ul. Jagiellońska 3, przed Urzędem Wojewódzkim, godz. 12.00 (Delegatura IPN w Bydgoszczy)
- **Duszniki –** Park Zdrojowy, godz. 12.00 (IPN Wrocław)
- **Końskie –** Park Miejski w Końskich, godz. 12.00 (Delegatura IPN w Kielcach)
- **Koszalin –** Rynek Staromiejski, godz. 12.00 (IPN Szczecin)
- **Mielec – pl. Armii Krajowej, godz. 12.00 (IPN Rzeszów) – uroczysta inauguracja obchodów 40. rocznicy powstania „Solidarności”**
- **Olsztyn –** Aleja Marszałka Józefa Piłsudskiego 7/9, przed Warmińsko-Mazurskim Urzędem Wojewódzkim, godz. 12.00 (Delegatura IPN w Olsztynie)
- **Opole –** Rynek (naprzeciwko Ratusza) godz. 10:00 (Delegatura IPN w Opolu)
- **Ostrołęka –** ul. gen. Fieldorfa Nila, przed pomnikiem Pamięci Żołnierzy Polskiego Państwa (pomnik AK) , godz. 12:00 (Delegatura IPN w Olsztynie)
- **Ostrów Wlkp. –** Rynek, godz. 12.00 (IPN Łódź)
- **Poznań –** pl. A. Mickiewicza (IPN Poznań)
- **Radom –** ul. Żeromskiego 53, plac Corazziego (przed budynkiem, w którym mieści się Delegatura), godz. 12.00 (Delegatura IPN w Radomiu)
- **Suwałki –** Plac im. Marii Konopnickiej, godz. 12:00 (IPN Białystok)
- **Świdnik –** Plac Konstytucji 3 Maja, godz. 12.00 (IPN Lublin)
- **Tarnowskie Góry –** Rynek, godz. 12.00 (IPN Katowice)

- **Tarnów –** Rynek, godz. 12.00 (IPN Kraków)
- **Tczew –** Bulwar Nadwiślański, godz. 12.00 (IPN Gdańsk)
- **Warszawa-Ursus –** ul. Generała Kazimierza Sosnkowskiego 34, plac przed kościołem św. Józefa Oblubieńca NMP, godz. 12.00 (IPN Warszawa)

Kontakt: IPN Centrala – dr Paweł Błażewicz tel. 600 478 098, pawel.blazewicz@ipn.gov.pl; Oddział IPN Rzeszów – Katarzyna Gajda-Bator 602 712 537, katarzyna.gajda-bator@ipn.gov.pl

Więcej o strajkach lipcowo-sierpniowych ’80: https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/sierpien-1980

PLIKI DO POBRANIA

Prezentacja wystawy „Tu rodziła się »Solidarność«” (pdf, 3.99 MB) 25.06.2020 11:01
Klauzula informacyjna o przetwarzaniu danych osobowych (docx, 17.9 KB) 07.07.2020 07:50